

Bijlage

Mogelijke consequenties Hoofdpijnenakkoord en invullingen Landelijke Vreemdelingenvoorziening en EU-(arbeids)migranten per 2025

Landelijke Vreemdelingenvoorziening (LVV)

Inhoudelijke en financiële toelichting op mogelijke varianten per 2025

Variant 1:

In deze variant ontvangen slechts de meest kwetsbare ongedocumenteerde Utrechters die in de problemen komen en/of op straat belanden een vorm van opvang (bijv. alleen nachtopvang, in meerpersoonkamers, of tijdelijke 24-uurs opvang zonder/minimale begeleiding) in Utrecht. Uitvoering van individuele, juridische begeleiding zal minimaal zijn, waartoe kansen op een stabiel, duurzaam toekomstperspectief ook zal afnemen. Door het wegvallen van de LVV voegt de desbetreffende doelgroep (LVV capaciteit is 235 plekken) zich al bij een bestaande, kwetsbare groep die momenteel geen aanspraak kan maken op de LVV voorziening en veelal op straat leeft. Naar verwachting zal deze ontwikkeling onmiddellijke druk geven op zowel sociaal-maatschappelijk en (volks)gezondheidsvlak (o.a. toename mensenhandel en seksueel geweld, ernstige medische lichamelijke, psychische en verslavingsproblematiek van zeer kwetsbare mensen op straat, overbelasting zorgprofessionals, grote toeloop in de gecombineerde inloopvoorziening die daar niet op is berekend toename van besmettelijke infectieziektes), evenals vanuit openbare veiligheid (toename buitenslapers, overlast en criminaliteit op straat en 'tunnel-taferelen terug naar het begin van de jaren 2000. In die tijd bestond 17% van tunnelpopulatie uit ongedocumenteerden. De gevolgen nu zijn mogelijk zelfs anno 2025 nóg heftiger, nog meer druk op de nu al overbelaste politie, handhaving en het rechtssysteem..

Als mensen geen of zeer beperkt een dak boven het hoofd hebben - in combinatie met het grotendeels wegvallen van een perspectief voor het oplossen van hun situatie door het wegvallen van intensieve juridische begeleiding- is het zicht op een menswaardig perspectief voor deze mensen in Utrecht zeer beperkt tot afwezig. De humanitaire ondergrens wordt hierbij overschreden.

Deze variant kan binnen het bestaande gemeentelijk budget van 1,8 miljoen euro worden uitgevoerd.

Variant 2:

Deze variant gaat uit van het behouden van de fundamentele pijlers van de Utrechtse werkwijze (humaniteit, juridische kansrijkheid en vertrouwensband). In deze variant kan het uitgangspunt zijn om een cruciale basisinfrastructuur te bestendigen, waarbij er méér gedaan kan worden dan alleen minimale opvang met zeer sobere begeleiding. Daarnaast kan kostenbesparend gewerkt worden door te stoppen met het subsidiëren van bepaald type (specialistische) opvangplekken en/of het (huidige) aantal opvangplekken terug te brengen. In deze invulling is er eveneens opvang beschikbaar voor aanzienlijk minder ongedocumenteerden die in de problemen komen en/of op straat belanden t.o.v. huidige opzet. Ook zal de financiering voor toekomstbegeleiding van een deel van de NGO's worden stopgezet.

Daarmee zal ook dit scenario leiden tot een flinke groei in het aantal buitenslapers. Dit maakt het tevens lastiger om deze groep effectief te begeleiden richting toekomstperspectief. We voorzien ook in dit scenario dat de gezondheid en kwetsbaarheid van ongedocumenteerde mensen zal verslechteren, met alle (financiële) gevolgen van dien. Tevens zal de overlast en onveiligheid in de openbare ruimte toenemen. Echter behoud van een dergelijke fundamentele basis (qua opvang en kennisinfrastructuur) van de Utrechtse werkwijze maakt het mogelijk om in financieel gunstigere tijden de voorziening weer op te bouwen. Dat zou niet lukken als bijvoorbeeld de stevige juridische kennis van sommige NGO's niet in stand wordt gehouden of als stabiele verblijfplekken/huisvesting en activeringsprogramma's komen te vervallen. Dergelijke elementen liggen ten grondslag aan de kwaliteit van de huidige dienstverlening in de keten. De kosten voor deze variant schatten we in op ongeveer 4,5 miljoen per jaar. Afhankelijk van de resultaten van het gesprek met de VNG over de bijdrage van andere gemeenten, hebben we hiervoor een dekking van 1,8 miljoen of 3,8 miljoen.

Variant 3:

Deze variant gaat uit van onze huidige werkwijze. Met onze huidige werkwijze bieden we gedurende het hele jaar 235 opvangplekken voor ongedocumenteerde mensen binnen de LVV, alsmede toekomstbegeleiding vanuit het NGO-netwerk met gespecialiseerde expertise (op het vlak van o.a. landenkennis, vluchtreden en toekomstperspectief – van verblijf tot terugkeer). Activering, dagopvang en activiteiten maken ook deel van dit pakket uit. De combinatie van opvang en gespecialiseerde

begeleiding is de sleutel van het succes dat zich uit in het hoge percentage (semi-)duurzame oplossingen. Utrecht heeft daardoor één van de meest duurzame resultaten van de verschillende gemeenten die deelnemen aan de LVV. Mede door het bestaan van de LVV en de geleerde lessen hierbinnen evenals (Rijks)samenwerkingen heeft dit in sommige gevallen een positief effect voor de mogelijkheden voor de doelgroep die buiten de LVV valt. De impact op onze Utrechtse samenleving qua veiligheids- en sociaalmaatschappelijke thematieken kunnen in deze variant hierdoor vergelijkbaar blijven c.q. worden opgevangen net zoals in de huidige situatie. Wat hierbij mogelijk wel kan gaan spelen is een grotere rol en functie voor Utrecht bij de opvang en begeleiding van deze doelgroep als andere gemeenten(bijna) geheel zullen stoppen met opvang en begeleiding van deze doelgroep. De uiteindelijke doorvertaling hier kan impact hebben op veiligheids- en sociaalmaatschappelijke issues. De kosten voor deze variant zijn 6 miljoen per jaar. Voor het grootste deel is hiervoor nog geen dekking. Afhankelijk van de resultaten van het gesprek met de VNG over de bijdrage van andere gemeenten, hebben we hiervoor een dekking van 1,8 miljoen of 3,8 miljoen.

Samenvattend geeft dit de **volgende financiële** doorkijk:

Mogelijke invulling vanaf 2025	Inhoud	Kosten per jaar	Beschikbare dekking
Variant 1	Stevige versobering van huidige opvang- en begeleidingsketen: sec de meest kwetsbare mensen opvang en begeleiding.	1,8 miljoen	Middelen coalitieakkoord LVV: 1,8 miljoen
Variant 2	Behoud van goedkope opvangplekken en deel van de begeleidende ngo's: basisinfra qua kennis/expertise en huisvesting voor een groter deel behouden	4,5 miljoen	• Middelen coalitieakkoord LVV: 1,8 miljoen • continueren bijdrage alle gemeenten (Herverdeling middelen gemeentefonds) 2 miljoen euro • Nog ongedekt: Afhankelijk van continueren bijdrage gemeenten 0,7 miljoen euro tot 2,7 miljoen
Variant 3	Voortzetting huidige werkwijze: behoud van capaciteit en expertise opvang en begeleiding ngo's	6 miljoen	• Middelen coalitieakkoord LVV: 1,8 miljoen • Continueren bijdrage alle gemeenten (Herverdeling middelen gemeentefonds) 2 miljoen • Nog ongedekt: Afhankelijk van continueren bijdrage gemeenten 2,2 miljoen tot 4,2 miljoen

EU-(arbeids)migranten

Inhoudelijke en financiële toelichting op mogelijke invullingen per 2025

Variant 1

In deze variant stoppen we met alle opvang voor dakloze EU-(arbeids)migranten alsmede de inzet van St. Barka, Leger des Heils en Wij3.0. Alleen de outreachende basisinzet van St. Barka blijft hiermee overeind: hiervoor ontvangen we van het rijk (J&V) tot en met 2025 co-financiering van € 346.000. In deze variant kunnen we niet voldoen aan onze wettelijke taken.

Dit zal tot gevolg hebben dat nog eens tientallen mensen op straat zullen belanden. Dat is onwenselijk vanuit humanitair oogpunt en zal bovendien nog meer inzet vanuit politie en handhaving vragen om overlast in de buitenruimte tegen te gaan. Daar waar verschillende groepen samenkomen, is de verwachting dat het aantal geweldsincidenten zal toenemen zowel in de voorzieningen als in de omgeving (openbare ruimte). Dit zal ook leiden tot toename van toeloop naar de gecombineerde inloopvoorziening, van ernstige medische problemen. Dit leidt tot hoger gebruik van de sociaal medische zorgvoorzieningen. De vier beschikbare ziekenboegbedden zullen, vaker dan nu al het geval is, tekortschieten. Hierdoor zal het aantal verzoeken voor medische uitzonderingsplaatsingen in de overvolle maatschappelijke opvang toenemen. Voor St. Barka wordt het bovendien ondoenlijk om met alleen hun basisinzet – een kleiner team met alleen Pools en beperkt Roemeens sprekende medewerkers – deze mensen te begeleiden en te activeren richting werk of terugkeer naar herkomstland.

Variant 2:

In deze variant zetten we het huidige aantal opvangplekken en de huidige wijze van begeleiden zoveel mogelijk voort. We kunnen niet voldoen aan onze wettelijke taken omdat de benodigde uitbreiding van het aantal opvangplekken niet wordt gerealiseerd. In deze variant wordt de rijksbijdrage niet verlengd voor de opvang van EU-arbeidsmigranten (950.000 euro), maar wordt het knelpunt in de VJN van 800.000 euro wel toegekend. Ook in deze variant zullen er nog steeds enkele tientallen mensen buiten moeten slapen met gevolgen zoals hierboven geschetst.

Variant 3:

In deze variant is het mogelijk om de huidige aanpak voort te zetten, maar ook de inzet van Barka te intensiveren en de opvang uit te breiden die gericht is op herstel naar werk of terugkeer naar thuisland. Hierdoor beperken we zo maximaal mogelijk de overlast op straat en werken we aan perspectief. Deze variant is mogelijk als de huidige inzet door Rijksfinanciering wordt gecontinueerd (van 950.000 euro), en wordt uitgegaan van voortbouwen op het bedrag van 800k VJN. De toerekening van financiering door het Rijk is nog onzeker, maar we zijn in goed gesprek met het ministerie hierover.

Binnen deze invulling is het mogelijk om zowel de huidige dienstverlening te continueren als een stevig aanvullende uitbreiding te intensiveren. De uitbreiding met vijftien tot dertig opvangplekken is mogelijk en is de meest effectieve aanpak om maximaal overlast te bestrijden.

De gevolgen op het gebied van gezondheid, sociale en maatschappelijke aspecten evenals vanuit de openbare orde en handhaving perspectief worden hierdoor flink opgevangen.

Samenvattend geeft dit de volgende financiële doorkijk:

Mogelijke invulling 2025	Inhoud	Kosten per jaar	Beschikbare dekking
Variant 1	Beëindigen alle opvang en een groot deel van de begeleiding	346.000	• Rijksfinanciering DT&V 346.000 p.j. t/m 2025

Variant 2	Huidig niveau opvangplekken en begeleiding behouden, geen uitbreiding van het aantal opvangplekken	1,250 miljoen	• Rijksfinanciering DT&V 346.000 p.j. t/m 2025 • Nog ongedekt: 800.000 - Voorjaarsnota 800.000
Variant 3	Uitbreiding van de begeleiding en het aantal opvangplekken	2,1 miljoen	• Rijksfinanciering DT&V 346.000 p.j. t/m 2025 • Nog ongedekt: 1,850 miljoen - Voorjaarsnota 800.000 - Rijksfinanciering 950.000

N.B. In bovenstaande financiële overzichten zijn niet de kosten opgenomen die stopzetting van LVV en aanpak EU-arbeidsmigranten op andere terreinen met zich mee zullen brengen. In de raadsbrief kunt u lezen dat wij grote gevolgen verwachten op het gebied van gezondheid, veiligheid, overlast, diverse vormen van uitbuiting etc.

Potentieel gaat het om 270 extra mensen die noodgedwongen op straat komen te staan. Een berekening van de extra kosten die dat met zich meebrengt is nauwelijks te maken -, nog los van de maatschappelijke kosten - maar we gaan uit van ettelijke miljoenen. Ter vergelijking: voor bijv. alleen al extra inzet procesregie Persoonsgerichte Aanpak zou dit 1,2 mln extra betekenen (dit is nog zonder inzet van politie, handhaving, begeleiding e.d.) en één (nood)opvangplek in de reguliere opvang kost € 53.700 per plek op jaarbasis.